No. 1. Donderdag 2 Januari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel O. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Oproep.

Personen, genegen les te geven in de hieronder genoemde vakken worden uitgenoodigd zich op te geven bij den secretaris van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, Den Haag. Hunne namen worden dan opgenomen in de daarvoor bestemde rubriek op blz. 11 van het *Koloniaal Weekblad*.

a. De Islam en zijne beteekenis voor Ned.-Indië;
b. Staatsinstellingen van Ned.-Indië:
c. Het Ned.-Ind. Strafrecht;
d. De Ned.-Ind. Strafvordering.

Javaansche Kunstavond,

10 Januari 1919 te Amsterdam in den „Stadsschouwburg".

Prijzen der plaatsen:

Stalles, Faut. de Balcon en Koningsloge (Uitverkocht).	ƒ 5.—
Parket, Bovenloges en Benedenloges	ƒ 4.—
Parterre	ƒ 3.—
1ste Gaanderij en 1ste Amphitheatre	ƒ 2.—
2de Gaanderij en 2de Amphitheatre	ƒ 1.—

Plaatsen te verkrijgen 7, 8, 9 en 10 Januari aan den Stadsschouwburg te Amsterdam bij den Bureaulist.

Kennis van Indië.

Geen wetenschap beter dan halve wetenschap.

Wij zijn oud geworden in het geloof, dat de wereld, althans de Westersche wereld, een standpunt van beschaving en ontwikkeling had bereikt, dat zij niet ver meer was van het toppunt. Weliswaar is het bereiken van het toppunt een bedenkelijk oogenblik. Men kan niet verder, en staat dan voor den terugweg of de afdaling langs een tegengestelden weg. Men moge streven naar het volmaakte, en vreugde scheppen in het voorwaarts gaan, maar moet dankbaar zijn, dat in het aardsche leven de volmaaktheid, het eeuwig onveranderlijke niet bereikbaar is.

Bij ieder, die zich tot de beschaafde klasse rekent, bestaat de behoefte om zijne medemenschen op hetzelfde peil te brengen. Zoo wil men het onderwijs brengen tot alle lagen van de menschheid, hopende daarmede een algemeene gelukzaligheid te bevorderen. Het is echter niet voldoende, gelegenheid tot onderricht aan te bieden. Men heeft daarbij vooral te bedenken, aan wie, door wie, in welken vorm, tot welken graad, en in welk vak van kennis of wetenschap het onderwijs zal worden gegeven.

Het kan niet geloochend worden, dat menschen, die geen of weinig schoolonderwijs genoten hebben, met hun nuchter, gezond, aan de natuur ontleend verstand den meest geleerde door hunne ongezochte opmerkingen kunnen verbazen. Hoe gevaarlijk het onderwijs is van een onderwijzer, wien het niet enkel te doen is om bij de jeugd de gronden te vestigen tot een algemeene kennis, die in de praktijk voor een ieder nuttig kan zijn, of die den toegang kan verstrekken tot de zalen van hoogere wetenschap, omdat hij, zelf bedeeld met een aangeboren of aangewende bekrompen vaderlandsliefde, zijne lessen vooral ook dienstbaar wil maken om de leerlingen in te prenten een blinde vereering voor eigen land en deszelfs overheid, en tevens een geringschatting van den buitenlander, heeft de geschiedenis van Duitschland tot den huidigen dag bewezen. Die onderwijzer miste het „bhakti" van het Oosten, zou Henri Borel zeggen.

Hoogst bedenkelijk kan het worden, wanneer de elementaire kennis, verworven op een lagere school, bij iemand het gevoel kan doen rijpen van boven zijne naaste omgeving uit te steken, en in zijne geringe wetenschap, aangevuld door kennisneming van eenig toevallig hem in handen gekomen boek of door andere bijkomende omstandigheid, van zooveel belang gaat achten, dat hij al spoedig meent, de voorlichter en leidsman te kunnen zijn van anderen uit zijne naaste omgeving en van verder.

In dien zin voorzeker is geen wetenschap beter dan halve wetenschap.

Halve wetenschap! Men is getroffen door een bepaalde stelling, die zonder nader onderzoek of vergelijking wordt aangenomen als een grondbeginsel voor de te kiezen levensrichting. Alles wat tegen die stelling zou kunnen worden aangevoerd, of hare zwakke punten bloot leggen, wordt bij voorbaat als verraad, als uit den booze beschouwd.

Men heeft zich blind gestaard op een bepaald gebrek of een leemte in zijne onmiddellijke omgeving, men had van een stads- of landsbestuur iets beters verwacht. Men spaart geen moeite of kosten voor geschriften, advertenties, openbare bijeenkomsten, om de oogen van het publiek te openen (past niet beter: blinddoeken?) voor dat gebrek of die leemte, en dat publiek te doen beseffen, dat men hier te doen heeft met een schromelijk verzuim van stads- of landsbestuur. Al het goede, door het bestuur verricht, alle verbeteringen, op dat terrein reeds tot stand gebracht, mogen vooral niet in rekening gebracht worden bij het waarnemen van dat gebrek, door den eenen ontdekt, wiens blik, wiens gedachten niet verder gaan dan tot dat eene punt, die het tot zijne levensroeping maakt de aandacht op dat eene punt te vestigen. Een door hem waargenomen bacil verkrijgt in zijn oog den omvang van een olifant. Hoe groot, hoe boven zijne medemenschen verheven, gevoelt zich die eene mensch! Heeft de geschiedenis voor hem geen waarde, bezit hij (ongelukkigerwijs) de gave van die soort welsprekendheid, welke op de markt willig gehoor vindt, heeft hij den moed de Regeering aan te vallen en te beschuldigen, voelt hij zich bandeloos in de keuze zijner woorden, waarbij kuischheid allerminst te pas schijnt te komen, dan is hij zeker van een grooten aanhang.

Het vorenstaande, meenen wij, moet eenigszins den indruk weergeven, wanneer men let op de massa volksleiders, die hier en daar in het openbaar optreden, op de velerlei geschriften van vaak nog onbekende personen, die heimelijk eenmaal een rol hopen te vervullen, in welke maatschappij, bestuur, regeering scherp worden gelaakt, omdat niet een ieder zijne wenschen bevredigd ziet: — let op al die bouwstoffen, welke ten slotte kunnen voeren, zoo niet tot een omwenteling, toch tot een volksopstand, minstens tot een volksoploop, waarbij onschuldigen of weldenkende menschen ten offer vallen.

Onzen blik naar het Oosten richtend, zullen wij dan kunnen zeggen, dat de woordvoerders voor eene hervorming van Indië, voor het meerendeel personen zijn, die hunne gedachten, alvorens ze aan de openbaarheid over te geven, zorgvuldig hebben gewikt en gewogen, — die overtuigd mogen zijn van hunne grondige kennis om de billijkheid hunner grieven, de waarachtigheid hunner wenschen met volkomen juistheid te beoordeelen, in de geschiedenis van vroegeren en lateren tijd voldoende ervaren zijn, om de beweegredenen van vroegere handelingen op de juiste waarde te schatten om den gang der ontwikkeling van de menschheid en van hare ideeën van oudsher tot heden te kunnen peilen?

Prof. Dr. H. Blink in een artikel in zijn tijdschrift, de November-aflevering van *Vragen van den Dag* bespreekt *De plicht van Nederland ten opzichte van zijne koloniën*. De taak van het Moederland in de Koloniën, zegt hij, is zoo een geheel andere en meer omvangrijke geworden, en de ontwikkeling der koloniale bevolking in intellectueel, staatkundig en economisch opzicht stelt hooge eischen. Er zijn er volgens hem te weinigen, die weten en begrijpen welk belangrijk economisch, geographisch, sociaal en staatkundig milieu de koloniën aanbieden om daar te werken.

Wij, voor ons, achten den tijd grootendeels voorbij, waarin door kracht van geld en woorden de Westerling naar het Oosten behoort te worden gelokt. Ons Indië beleeft een tijdperk van opleving, waarin te overwegen valt, dat Indië zelf voldoende bekwame werkkrachten zal gaan opleveren. Om dit te bereiken, moet en wil Nederland medewerken. De historisch gelegde band tusschen Indië en Nederland zal in de toekomst in Indië ten allen tijde den Nederlander een groote ontwikkeling of bedrevenheid als voorman of medewerker welkom doen zijn.

Voor het oogenblik vraagt Indië, volgens Dr. Blink, Nederlanders van een andere opleiding en

met andere inzichten dan bij vroegere toestanden. Het vraagt menschen, die liefde hebben voor dat land en zijn volken, en die voorbereid zijn voor de groote, veelzijdige taak, welke hen wacht in dat milieu. De groote meerderheid moeten niet zijn de specialisten, die slechts één zijde van Indië zien, hoewel ook die noodig zijn, maar het moeten zijn mannen en vrouwen met ruimen blik, en in staat niet alleen de indrukken, die de Indische wereld biedt, op te vangen, en niet te laten voorbij gaan aan het oog, maar die, wat zich daar voordoet, ook weten te waardeeren naar hun beteekenis, tot gegevens weten te gebruiken en te bewerken, ten einde daaruit conclusies te trekken als leiddraad voor hun optreden.

Er moet invloed geoefend worden op den geest van geheel het Nederlandsche volk, om aldus in alle lagen der maatschappij de koloniën en hun bewoners te leeren kennen naar hun materieel en sociaal leven. Het lager zoowel als het middelbaar en hooger onderwijs moeten arbeiden om Indië zoowel als het eigen vaderland te doen kennen, evenzeer wat betreft de bevolking als het land. Het is een onvergeeflijke nalatigheid geweest, dat bij het hooger onderwijs de koloniën zoo goed als uitgeschakeld zijn. Zij, die onze Universiteiten verlaten, hebben waarschijnlijk veel en velerlei zaken bestudeerd, maar niets van de koloniën gehoord. In Nederland moet ieder ontwikkelde het een plicht achten van de koloniën zoowel als van het moederland volkomen op de hoogte te zijn.

Wat betreft de belangstelling in het buitenland voor zijne koloniën teekent de heer Blink het volgende uit zijne herinnering op: „Toen wij voor een vijf-en-dertig tal jaren onderscheidene universiteiten in het buitenland langeren tijd bezochten, trof het ons, hoe daar op enkele o.a. geregeld elke week een algemeene voordracht gehouden werd over Europeesche kolonies. Wij hoorden, hoe de koloniën door de hoogleeraren geschilderd werden naar hun natuurlijke gesteldheid, hun economische beteekenis, hun bevolking enz. En niet alleen de koloniën, ook andere landen werden daar successievelijk beschouwd. Het waren geen bepaald wetenschappelijke voordrachten, wat den vorm betreft, maar wel wat den inhoud aangaat. En die voordrachten werden bijgewoond door studeerenden van alle faculteiten niet alleen, maar ook door vele burgers, militairen, geestelijken, handelaren, enz. De groote gehoorzalen waren steeds gevuld.”

Wat Dr. Blink heeft gezegd omtrent de wenschelijkheid tot opwekking van de belangstelling van het geheele Nederlandsche volk voor ons Indië door onderwijs heeft onze volle instemming. Onze volksuniversiteiten kunnen en zullen daartoe medewerken. Daarmede is het niet onze bedoeling, om groote scharen van Nederlanders naar Indië te verlokken, maar om te doen begrijpen, aan allen, wat Indië aan Nederland, en Nederland aan Indië verplicht is, en hoe bij eerlijke onbevooroordeelde beschouwing een gemeenschappelijke band beider belangen bindt.

KARTINIFONDS.

—o—

De Vereeniging „Kartinifonds” hield den 20sten December l.l. hare jaarlijksche ledenvergädering in het gebouw Diligentia te 's-Gravenhage onder voorzitterschap van den heer J. Th. Gerlings.

Na de behandeling der huishoudelijke aangelegenheden werden tot nieuwe bestuursleden benoemd mevrouw Cohen Tervaert-Koch te Overveen en mevr. Plate-'s Jacob te Rotterdam.

De Voorzitter gaf vervolgens een overzicht van de belangrijke maatregelen, welke in het loopende jaar in Ned.-Indië ter bevordering van het onderwijs aan Inlandsche meisjes zijn genomen.

In de eerste plaats verdient vermelding de stichting eener Kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga.

In een aan den Gouverneur-Generaal gericht adres gedagteekend 28 Februari 1917, werd door de Vereeniging „Kartinifonds” gewezen op de dringende behoefte aan bevoegde Inlandsche onderwijzeressen voor het Hollandsch-Inlandsch onderwijs en het verzoek gedaan de oprichting eener kweekschool te willen bevorderen. De spoed, waarmede aan dit verzoek gevolg is gegeven, verdient de hoogste waardeering. Bij eene wijzigingsnota der Indische begrooting werden reeds voor het jaar 1918 de vereischte gelden aangevraagd. Besloten werd, dat de school voorloopig te Salatiga zou worden gevestigd, eene plaats, welke zoowel wegens haar klimaat, als wegens de gunstige ligging halverwege tusschen Semarang en Solo, twee belangrijke centra van Javaansche cultuur, voor de keuze in aanmerking kwam.

De opening der school op den 28 Augustus l.l. droeg het karakter van eene nationale plechtigheid. De gemalin van den Gouverneur-Generaal, mevrouw van Limburg-Stirum, was overgekomen om de opening te verrichten, welke mede werd bijgewoond door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, de Kroonprinsen van Soerakarta en Jokjakarta, de hoofden der Mangkoenegorosche en Pakoealamsche huizen, een aantal hoogere ambtenaren van het Europeesch en Inlandsch bestuur en vele andere autoriteiten en genoodigden.

Terwijl deze kweekschool onderwijzeressen zal leveren voor het Hollandsch-Inlandsch onderwijs, heeft het eigenlijke volksonderwijs in niet mindere mate behoefte aan uitbreiding der leerkrachten voor het meisjesonderwijs. Ten einde hierin te voorzien is een tweede maatregel genomen, bestaande in de oprichting van Meisjesnormaalscholen.

Deze scholen zullen de leerkrachten leveren voor het Inlandsche meisjesonderwijs, waarbij de Inlandsche taal voertaal is. Aan enkele dezer normaalscholen zal het Nederlandsch als leervak, dus op den voet van eene vreemde taal, worden onderwezen; regel zal dit echter niet zijn.

De bedoeling is, dat het personeel dezer scholen geheel zal bestaan uit vrouwelijke leerkrachten, te weten eene Europeesche directrice en nog een tweede Europeesche leerkracht, benevens eenige aan eene kweekschool opgeleide en verder in huishoudelijke richting gevormde Inlandsche onderwijzeressen.

De groote moeielijkheid bij de schepping dezer nieuwe onderwijsinrichtingen was om voor de eerste normaalscholen geschikte onderwijskrachten te verkrijgen.

Ter voorziening in deze behoefte werd in Juli 1917 eene oproeping gedaan van Europeesche onderwijzeressen, bereid om opgeleid te worden voor het onderwijs aan deze scholen.

De voorbereiding dezer onderwijzeressen bestaat in het bijbrengen van kennis van het Maleisch, voldoende om met die taal als voertaal onderwijs te kunnen geven; verder van eenige kennis van land- en volkenkunde van Ned.-Indië en, voor een deel der onderwijzeressen, ook van het Javaansch of Soendaneesch. Voorts zullen alle hier bedoelde onderwijzeressen, voor zooveel noodig, ook voorbereid worden voor het onderricht in de huishoudelijke vakken, die op de Inlandsche meisjesnormaalscholen zullen worden onderwezen.

De oproeping dezer onderwijzeressen had een zoo gunstigen uitslag, dat het mogelijk bleek reeds dit jaar drie meisjesnormaalscholen te openen, welk getal in het volgende jaar nog met twee zal worden uitgebreid.

Een der reeds geopende normaalscholen is te Semarang gevestigd.

Een andere dezer normaalscholen, die te Bandoeng — eveneens reeds geopend — is niet in het leven geroepen door de Regeering maar door particulier initiatief: „de Van Deventer-vereeniging voor West-Java”. Aan deze school is de naam: „Van Deventerschool” gegeven. De leerkrachten voor deze school worden door de Regeering beschikbaar gesteld, doch de vereischte geldmiddelen zijn, behoudens het gewone Regeeringssubsidie, door particuliere bijdragen bijeengebracht. Aan de „Van Deventer stichting” behoefde ten behoeve van deze school, geen steun te worden gevraagd. Deze Stichting heeft thans eene bijdrage van ƒ 30.000.— beschikbaar gesteld, voor het geval, dat men in West-Java mocht besluiten tot de stichting eener tweede inrichting van voortgezet onderwijs aan Inlandsche meisjes.

De plannen tot oprichting van scholen voor voortgezet meisjes-onderwijs, onder den naam van „Van Deventer scholen”, beoogden aanvankelijk in de eerste plaats de stichting van zoodanige school te Semarang. Het heeft echter bijzondere moeite gekost om tot een besluit te komen omtrent het karakter dat aan de aldaar te vestigen „Van Deventer school” zal worden gegeven. De beslissing werd vertraagd, omdat achtereenvolgens de voornemens der Regeering bekend werden tot de oprichting der kweekschool te Salatiga en der meisjesnormaalschool te Semarang. Het „Van Deventer-Comité” te Semarang, waarin de Kartini-vereeniging daar ter plaatse samenwerkt met verschillende Javaansche vereenigingen, is dientengevolge ten slotte tot het besluit gekomen, dat de „Van Deventer school” het meeste nut zal stichten, indien zij het karakter verkrijgt van eene school voor algemeen ontwikkelend onderwijs met een leerplan van drie jaar. Aan de school zal een internaat worden verbonden. Men hoopt haar later tevens te kunnen bestemmen tot vooropleiding voor eene hoogere kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen, in den geest van de bestaande hoogere kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Poerworedjo.

Uit de fondsen der „Van Deventer Stichting” wordt voor deze school eene bijdrage van ƒ 80.000.— beschikbaar gesteld, terwijl in Indië door het „Van Deventer Comité” een bedrag van ƒ 144.000.— is bijeengebracht. De school zal Regeeringssubsidie genieten op den voet van eene M.U.L.O.-school voor meisjes, doch met het vooruitzicht op ruime vrijheid voor mogelijk gewenschte afwijking van het algemeen leerplan, dat voor zoodanige scholen geldt. Daardoor zal bij deze school, evenals bij de meisjeskweekschool en de meisjesnormaalscholen, aan de opleiding in huishoudelijke vakken ruime aandacht kunnen worden geschonken.

Ten slotte werd nog de ontwikkeling der Kartinischolen besproken, de onderwijsinrichtingen, die baan braken voor het Inlandsche meisjesonderwijs.

Deze scholen nemen geregeld in leerlingengetal toe en zullen het gehalte van haar onderwijs aanmerkelijk kunnen opvoeren, wanneer haar over enkele jaren door de kweekschool te Salatiga goed onder-

legde leerkrachten worden toegevoerd. Het aantal dezer scholen vermeerderde in dit jaar niet; wel gingen een tweetal scholen tot het stichten van nieuwe schoolgebouwen over. Vermeld werden Buitenzorg, waar den 24 Juli l.l. een zeer fraai en goed ingericht schoolgebouw op feestelijke wijze werd in gebruik genomen; het Kartinifonds verleende voor de bouwkosten eene bijdrage van *f* 3.000.— Voorts Batavia, waar de bouw eener eigen school in voorbereiding is; ook voor dat gebouw zal het Kartinifonds een subsidie verleenen.

Sprokkels.

XL.

Naar aanleiding van het artikel in de „Stemmen uit de Eur. pers in Ned. I:dië", handelende over den weinigen lust voor den bestuursdienst bij den ontwikkelden Inlander, zouden wij het volgende willen opmerken.

Het is vreemd, zeer vreemd, dat jongelui, opgeleid aan een Opl. v. Inl. Ambt bij andere takken van dienst, meer kunnen verdienen dan bij dien waarvoor ze speciaal opgeleid werden.

Gelukkig komt er nu een verbetering in de bezoldiging van den C. I. B. A. Zijn we wel ingelicht, zoo zullen de jongelui met einddiploma eener Opl. school een aanvangssalaris van *f* 100 's maands ontvangen. Deze maatregel is zeer toe te juichen, al kan men het betreuren, dat hij niet eenige jaren vroeger genomen is. Nu wordt het verschil tusschen hen, die de 1e afd. eener opl. sch. doorliepen en hen, die het einddiploma behaalden echter des te grooter en te meer in het oog springend. Het is dan ook niet te verwonderen, dat jongelui in het bezit van het diploma der 1e afdeeling eener Opl. Sch. v. Inl. Ambt. slechts bij uitzondering zich aanmelden voor den bestuursdienst, waar ze eenige jaren op een bezoldiging van 10 à 20 gld. blijven staan, terwijl ze bij den spoor-, post- en telegraaf en pandhuisdienst aanstonds meer kunnen verdienen en betere vooruitzichten hebben.

Voor den bestuursdienst gaan daardoor niet zelden zeer goede krachten verloren.

Reeds lang zijn er plannen aanhangig om bij de verschillende diensttakken gelijke bezoldigingen toe te kennen aan hen, die gelijkstaande diploma's of gelijkwaardige ontwikkeling hebben. Het schijnt zeer moeilijk om tot overeenstemming te geraken, ja zelfs om bestaande grove onbillijkheden weg te nemen.

XLI.

We lazen onlangs, dat de regeering bericht ontving van de stoomvaartmaatschappijen „Nederland" en „Rott. Lloyd", dat zij onder meer veranderingen in de passage-tarieven ook deze willen aanbrengen, dat de bepaling, dat de vooruit te zenden gezinsleden van in Indië aanwezige gouvernementsambtenaren, tegen gouvernementstarief kunnen reizen, vervallen zal en deze dus in het vervolg het volle particuliere tarief zullen hebben te betalen, zonder dat later teruggaaf zal plaats hebben van hetgeen boven het gouvernementstarief betaald is.

Is dit zoo, dan wordt het voor in Indië vertoevende ouders moeilijker hun kinderen naar Nederland te zenden en voor sommigen kon de financiëele last wel eens te zwaar blijken. Wordt door de Reg. niet aan dat bezwaar tegemoet gekomen, zoo zal de lust om naar Indië te gaan, er alweer niet grooter op worden en het tekort aan ambtenaren stijgen.

Maar tevens doet de vraag zich op, of het geen tijd wordt om aan het monopolie der bovengenoemde maatschappijen voor goed een eind te maken en in het vervolg den ambtenaren een bepaalde som uit te keeren voor den overtocht, doch hen geheel vrij te laten in de keuze der maatschappij, waarmee ze de reis willen maken.

Misschien werden de Nederl. maatschappijen dan wat inschikkelijker dan ze de laatste jaren waren. We hebben toch wel eens hooren klagen, dat men als gouvernementspassagier het gevoel had, dat men blij mocht wezen, dat de maatschappij zoo welwillend was voor den overtocht te zorgen.

Zeker is het, dat de gouvernementspassagiers voortdurend aan meer beperkende voorwaarden onderworpen worden, welke niet steeds door de tijdsomstandigheden zijn goed te praten.

XLII.

Wordt er op Flores tinerts gevonden?

Na een vrijwel mislukte expeditie, in 1890 uitgezonden, heette het, dat er op Flores geen tin aanwezig was.

Wijlen de resident Rensbach had een andere meening en moet zich volgens A. v. W. in de *Deli Ct.* in dezer voege hebben uitgelaten: Er is tin op Flores, zelfs veel tin; maar het mag er niet zijn om het oude monopoliestelsel. Denk aan de Billitonmaatschappij.

De officieele waarheid van 1890 blijkt geen waarheid te zijn. Prof. Vermaes houdt tegen prof. Dr. A. Wichmann vol, dat er v e e l tin is op Flores.

In het Kol. Museum te Haarlem komt onder de Nrs. 56 en 57 voor tinerts, afkomstig van Endeh op Flores.

H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Amerikaansche wielen.

De Soerabajasche correspondent van de „N. Ct." is niet te spreken over wat uit Amerika komt. „Amerikaansche auto's noemen we schouderophalend sardineblikjes, voor Amerikaansche journalistiek rimpelen we ons neusvel en dat de Amerikaansche soldaten blijken (we kunnen nu gelukkig zeggen: bleken. Red.) te kunnen vechten, hadden we eigenlijk niet verwacht."

Wat men in Amerika naar Indië stuurt, is veelal niet veel zaaks. Men denke slechts aan de vliegmachines, die onze legercommissie in handen werden gestopt.

Sedert het uitbreken van den oorlog werd een groot aantal wielen in Amerika besteld, die door een deskundige commissie deugdelijk bevonden werden, hetgeen echter niet wegneemt, dat 24 Juli l.l. een circulaire werd uitgegeven door den chef der inspectie-afdeeling 6, beweging en handelszaken S.S. van dezen inhoud: „Aangezien de Amerikaansche gegoten schijfwielen bij verhitting door langdurig remmen reeds tweemaal gesprongen zijn, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat de remmen van deze wagens niet bediend mogen worden op de berglijnen. Deze wagens mogen aldaar dus ook niet als achterste voertuigen in den trein geplaatst worden."

Ergo, de commissie heeft zich in den nek laten zien.

„Dit nu is niet zoo bizonder", aldus schr., „en eigenlijk is het evenmin bizonder, dat de S.S.-ambtenaren, die zoo menigmaal twee treinen laten rijden b.v. die elkaar niet passeeren kunnen, omdat beide te lang zijn voor den wissel, ook ditmaal de circulaire aan hun schoenen gelapt hebben en toch maar raak rijden." De Inl. remmers weten het natuurlijk ook veel beter dan hun chefs en remmen toch, al is het hun verboden.

En zoo gebeurde het, dat op het baanvak Bangil-Wonoredio eenige wielen sprongen van een der wagens van den laatsten goederentrein van Malang naar Bangil, even voorbij de halte Wonoredjo, met het gevolg, dat 18 beladen goederenwagens omsloegen. Slechts de locomotief en vier wagens bleven op de rails. Daarachter was de baan over een lengte van ruim een kilometer omgeploegd, terwijl de rails als kurketrekkers verdraaid waren en de wagens op en over elkaar lagen.

Eén remmer moest het ongeluk met den dood bekoopen, terwijl van vier andere, die van de kantelende wagens gesprongen waren, er twee in bedenkelijken toestand naar Soerabaja vervoerd werden. De stremming zou drie dagen duren. En daarna...?

Een mestfabriek op komst.

Nadat in de „Deli Ct." de aandacht reeds eerder gevestigd was op de mogelijkheid om ter Oostkust een mestfabriek op te richten, is dit blad een paar maanden geleden op de zaak teruggekomen, en beweert het zeer terecht, dat het in de eerste plaats noodig is de kracht te berekenen, die voor verschillende industrieele doeleinden geleverd kan worden door den Asahanwaterval, de grootste van Indië.

De opgaven van de beschikbare hoeveelheid kracht berust op gissingen en wisselt af van 30.000 tot 130.000 paardekrachten. De jongste schatting, berustende op de valhoogte van 57 K.M. en de hoeveelheid water, die de Asahanrivier in een bepaalde tijdseenheid afvoert, bedraagt 50.000 paardekrachten.

Als men weet, dat voor de electrificatie van het geheele net der Delispoor 4 duizend paardekrachten voldoende zijn, zal men inzien welk een eerbiedwekkende hoeveelheid de Asahanval kan leveren.

Houdt men in het oog, dat behalve de benoodigde waterkracht ter Oostkust ook de noodige kalksteen en steenkolen beschikbaar zijn voor de fabricage van

kalkstikstof, zoo behoeft het geen verwondering te baren, dat de aandacht vòor de stichting van een mestfabriek op de Oostkust viel.

Aangaande de fabricage deelt de „Deli Ct.” na een onderhoud met den heer K e r l e n, directeur der mestfabriek, mee, dat dit vraagstuk nog in zijn ganschen omvang bestudeerd moet worden.

Het welslagen der oprichting van een mestfabriek hangt voornamelijk hiervan af, of men van de verschillende systemen voor het fabriceeren van de stikstofverbindingen het juiste economische systeem weet te vinden.

Neemt men in aanmerking, dat voor de bereiding van de bekende Norgesalpeter per K.G. stikstof niet minder dan 65 kilowattuur aan electrischen stroom noodig zijn, dat voor de bereiding van kalkstikstof slechts 16½ K.W.U., voor de vervaardiging van aluminiumnitriet 15 K.W.U. en van syntetische ammoniakbereiding volgens Haber slechts 1¼ K.W.U. benoodigd is, dan ziet men van hoeveel belang het is het juiste procédé te vinden, om een industrie loonend te maken.

Wat de hoeveelheid kunstmest betreft, herinneren we aan een der publicaties van de commissie voor de fabrieksnijverheid, die den invoer van zwavelzure ammonium in Indië schat op 40.000 ton per jaar, voor welke hoeveelheid een krachtwerk van niet minder dan 16.000 kilowatt noodig zijn zou.

In de Preanger zou die hoeveelheid stroom voor niet minder dan *f* 35 per kilowattjaar geleverd kunnen worden, doch waarschijnlijk zal de exploitatie van den Asahanval veel goedkooper zijn, en de op touw gezette exploratie moet daarvan den uitslag brengen. Dat het aanvatten van dit belangrijke werk van veel ondernemingsgeest getuigt, blijkt wel uit hetgeen bovengenoemde commissie omtrent dergelijke exploraties zegt.

Vindt men een rivier, waaraan men genoeg denkt te hebben voor een zeker bedrijf, dan moeten in verschillende seisoenen opnemingen gedaan worden om zekerheid te krijgen aangaande de capaciteit en is deze ten slotte onvoldoende, dan is alle tijd en geld aan dat geval besteed verloren. „Doet het Gouvernement dit werk, dan gaat niets verloren, want de eenmaal opgemeten waterkracht kan weer voor andere doeleinden dienen. Een industrie als de kalkstikstoffabricage kan dus uitnemend bevorderd worden door exploratie van Staatswege naar de aanwezige waterkrachten, gepaard aan de opsporing van de verdere noodige grondstoffen.”

Dat in dit geval particulieren zelf de exploratie ter hand willen nemen, verdient vermelding.

De kalksteen, voor de fabricage van kalkstikstof noodig, is te vinden in het randgebergte van het Tobameer, terwijl de steenkool wellicht door de Kocaloesche lagen geleverd zou kunnen worden. Kalkstikstof ontstaat n.l. door de inwerking van stikstof uit den dampkring op een mengsel van kalk en kool in een electrischen oven, terwijl calciumcarbid een belangrijk bijproduct is.

De omvang van het bedrijf kan eenigszins opgemaakt worden uit den jaarlijkschen invoer in Indië, die een bedrag van rond 15 millioen bedraagt.

Een dergelijke industrie zou bovendien kunnen leiden tot electrificatie van geheel Asahan, wat betreft fabrieken, verlichting en spoorwegen. Er zal echter nog heel wat water door de Asahan-rivier moeten stroomen, eer de zware turbines naast den waterval aangebracht zijn en de eerste ton meststoffen gefabriceerd is.

Steenkool op de Oostkust.

In aansluiting van het bovenvermelde kunnen we aan de hand van de „Deli Ct.” nog een en ander meedeelen aangaande een voorloopige exploratie, door Dr. H e n g e v e l d, technoloog van het mijnwezen, op last van den directeur B. O. W. verricht met het oog op het havenbedrijf van de oceaanhaven Belawan. Dr. H. had in opdracht een onderzoek in te stellen naar de kolenlagen in het Koealoesche en in Boven-Langkat. De kolen van Boven-Langkat zijn het meest bekend als die van Bohorok en de lagen aan de Boven-Besitang en aan de B. Sarangan, welke beide laatste plaatsen door Dr. H. reeds bezocht waren.

„Via Namoe Oengas bereikte Dr. H. de B. Sarangan in twee dagen loopen en sliep den derden nacht reeds op de plaats, waar de kolenlagen aan de oppervlakte komen. Zij liggen aan de overzijde van de waterscheiding, die daar een hoogte van 2300 M. bereikt, in een terreinsverlaging.” Zonder de vertragende sleep van koelies en gereedschap kon hij in een dag de terugreis van de kolenlagen naar Medan maken.

De reis naar de Besitang nam veel meer tijd in beslag. Daarvoor werd 6 dagen in het bosch doorgebracht.

De heer H e n g e v e l d deed van zijn bevindingen slechts eenige oppervlakkige mededeelingen.

De aangetroffen lagen van jong tertiaire kolen, zooals alle kolen tot nu toe op Sumatra aangetroffen, komen voor in vrijwel horizontale of flauw hellende lagen, in dikte afwisselend van 40 en 50 c.M. tot 2½ M. Aan de Bisitang liggen ze tusschen bitumineuse kleisteen, aan de B. Sarangan tusschen een lichte soort zandsteen en bitumineuse kalk- en kleisteen. Waarschijnlijk strekken ze zich door een groot deel van Boven-Langkat uit. Voordat een nader onderzoek ingesteld wordt, moet een waardebepaling der meegenomen monsters plaats hebben, ook wat de juiste caloriewaarde betregt, waar het vooral op aankomt.

Ingezonden.

Geachte Redactie,

In het nummer van 12 December j.l. komt van de hand van den gepensionneerden kapitein O. I. L. H. J. Vermeer een artikel voor getiteld „Indisch militairisme”. Ongeveer tegelijkertijd verscheen in de meeste groote dagbladen van Nederland de monsterannonce „Kampongwee” van den heer H. F. Tillema.

Het zij mij vergund uit beide publicaties één zinsnede te mogen lichten en onder de bizondere aandacht van de lezers van het „Koloniaal Weekblad” te mogen brengen.

De heer Vermeer ontleent aan de „Nieuwe Courant” (de Semarangsche) het volgende:

> „Volgend jaar wordt begonnen met den bouw „van groote kazernes ten behoeve van de gewa„pende politie, zoowel te Djogja als in diverse „plaatsen der Buitenbezittingen. [1])

De heer Tillema schrijft in zijn advertentie „Kampongwee”:

> „Die havensteden dienen gezond te worden gemaakt! Het odium bijv. van Batavia, dat zij de „meest ongezonde stad ter wereld is, dient van „haar te worden afgewenteld. De gemeenteraden „van al die steden willen die ellendige toestanden „gaarne verbeteren, maar zij kunnen niet, de taak „is zoo geweldig zwaar.”

Ik mag van Uwe lezers niet verwachten, dat zij mijn standpunt: **geen man en geen cent voor het militairisme, in welken vorm ook deelen;** ik mag van Uwe lezers niet verwachten, dat zij met mij huldigen, het beginsel, dat er niets oneervols in ligt opgesloten, in het zich overgeven aan een tot de tanden toe gewapenden indringer; ik mag van uw lezers niet verlangen, dat zij zoo lafhartig zijn als ik, die het **bezit** van grond geen druppel menschenbloed waard acht, maar wèl meen ik te mogen eischen van elken Nederlander en van elken Indischen Nederlander in de eerste plaats, dat hij zich verzet tegen een opdrijven van de militaire begrootingsposten, zoo lang de bevolking van gansch den Indonesischen Archipel leeft onder de meest ongunstige hygiënische toestanden.

Zoo lang de Inheemsche bevolking, dank zij ons wanbeheer van jaren, nog geboren wordt, leeft(?) en sterft in vunzige, stinkende, modderpoelen, die „kampongs” heeten, zoo lang geve men geen **cent uit aan den bouw van kazernes voor gewapende politie!**

Indien gij twijfelt aan de waarheid van mijn gezegde, dat de Javaan gedoemd is te leven in een modder- en stank-milieu, ben ik bereid, in dit weekblad, met feiten die waarheid aan te toonen, mits men mij ook toestaat de schuldigen aan te wijzen, n.l. wij Nederlanders, die tot op den huidigen dag de rijkdommen van Indonesië's bodem uitbuiten in de eerste plaats ten bate van Nederlandsche kapitalisten en Nederlandsche belangen.

U, redactie, beleefd dankend voor de verleende plaatsruimte.

Achtend,

W. LUBBERINK,
Journalist.

De Advertentie-Tillema.

Naar aanleiding van de groote advertentie, welke het echtpaar Tillema in 34 Nederlandsche bladen liet opnemen, schreef mevr. Cohen Stuart-Abendanon in eenige groote bladen een ingezonden stuk, dat klaarblijkelijk bedoeld was als een soort p r o t e s t tegen de wijze, waarop de bekende strijder voor de hygiënische belangen van 't Indonesische volk, nu weer heeft gemeend voor dezelfde zaak te moeten opkomen.

Waar „Kampongwee” zulk een grooten indruk op ons, Indonesiërs, heeft gemaakt en ons op roerende wijze de overtuiging gaf, dat er nog Hollanders zijn, die uit andere dan materiëele en moreele overwegingen van egoistischen aard ons land Indonesië een goed hart toedragen; waar „Kampongwee”, prijkende in 34 halve advertentie-pagina's, ons op geweldige manier suggereerde, dat door samenwerking tusschen Indonesië en Holland ons beider heil wordt gediend en ons derhalve aanspoorde de wederzijdsche toenadering en het elkander begrijpen te bevorderen; waar wij opeens begrepen hebben, dat „Kampongwee” de Hollanders nader tot ons brengt en dat zulke uitingen van Nederlanders de vriendschapsbanden tusschen ons land en Nederland slechts nauwer kunnen toehalen, daar past het ons, Indonesiërs, hier openlijk ons leedwezen te betuigen, dat mevrouw Cohen Stuart het edele echtpaar Tillema beschuldigde van......... o p h i t s i n g d e r I n d o n e s i ë r s!

Alsof wij van Hollandsche zijde ophitsing behoefden, om opstandig te zijn! Alsof niet juist ingezonden stukken als die van mevr. Cohen Stuart ons tot opstandigheid begeesterden, omdat ze voor de zooveelste maal aantoonen, dat Holland niet in staat blijkt tot ridderlijke daden ten aanzien van Indonesië. Alsof niet juist de struisvogelpolitiek ons zoo tergde en prikkelde!

Waar het niet in onze bedoeling ligt na te gaan, in hoeverre mevr. Cohen Stuart recht heeft, in het belang van de door haar vertegenwoordigde „Ver. tot bev. van de Ziekenverpl. te Semarang” (welke onder lei-

[1]) Wanneer verdwijnt dit hatelijke, onware woord Buitenbezittingen, toch eindelijk eens? Wij b e z i t t e n Indië niet.

W. L.

ding van mevr. Stokvis-geb. Cohen Stuart staat) het grootsche werk van het echtpaar-Tillema af te breken, wenschen wij daarover niet in een polemiek te treden. Voorloopig zij het ons slechts te doen, namens eenige vrienden, **die tevergeefs om plaatsruimte in de groote bladen tot beantwoording van Mevr. Cohen Stuart's ingezonden stukken hebben verzocht**, op deze plaats de bovenstaande verklaring af te leggen.

S. SURYA NINGRAT en VROUW.

Het geval Soewardi.

In een dezer dagen door het Indonesisch Persbureau uitgegeven brochure, getiteld „het geval Soewardi'', toont Mr. Fromberg, oud-raadsheer in het Indische Hooggerechtshof, aan, dat de verbanning naar het eiland Banka (in 1913) van R. M. Soewardi Suryaningrat niet alleen „onnoodig'' maar bovendien „onwettig'' was.

Mr. Fromberg releveert de intrekking van dat verbanningsbesluit in 1917 en schrijft dit toe aan de erkenning door den tegenwoordigen landvoogd, dat onrecht was gepleegd. Waarna hij betoogt dat de zaak Soewardi is afgedaan, tot het verledene behoort.

Dit is echter in geene deele het geval.

De heer Soewardi onttrok zich in 1913, met goedvinden van de Indische regeering, aan die onwettige en noodelooze verbanning naar het eiland Banka door vrijwillig de wijk te nemen naar Nederland. Hij werd daarbij vrijwillig gevolgd door zijne Javaansche echtgenoote en tot op den huidigen dag vertoeft dit Javaansch-nationalistische echtpaar in het gure, onaandoenlijke Noorden, met Oostersche standvastigheid de oorlogsellende trotseerende, een moeielijk en kommervol bestaan lijdende met twee hier te lande geboren Javaansche kindertjes.

Hij werkt als journalist voor zijn land, zijn volk en zijn gezin. Maar de tegenwoordig niet geringe middelen voor terugkeer naar Indië ontbreken hem, wat wel niemand zal verwonderen, gegeven de moeielijke tijden.

Moet dit nu zoo tot in het oneindige voortduren? Moet aan dit door toedoen van ons beleid veroorzaakt leed niet een eind gemaakt worden?

Rust thans niet op onze Regeering de zedelijke plicht om het gepleegde onrecht zooveel mogelijk te herstellen door het gezin Soewardi op onbekrompen wijze in staat te stellen naar zijn vaderland terug te keeren?

Ziehier een vraag, die ik mij veroorloof een „Christelijke'' regeering voor te leggen.

Den Haag, 28 December 1918.

H. J. VERMEER,
oud-kapitein O.I.L.

Suriname.

In ons nummer van 3 October schreven wij over het beschamende schouwspel, dat men telkens kan waarnemen voor den ex-stal van den Rijksbetaalmeester, wanneer een lange rij dames en heeren in weer en wind staat te wachten om binnengelaten te worden. Wij gaven een eenvoudig middel aan de hand om — zoolang er geen fatsoenlijk gebouw beschikbaar gesteld kan worden — aan den erbarmelijken toestand een einde te maken. Men heeft het middel waarschijnlijk te eenvoudig gevonden; het is althans niet gevolgd.

Op denzelfden dag, dat het bovengenoemde nummer verscheen, ging er van het Departement van Koloniën een rondschrijven uit betreffende de betaling van West-Indische Pensioenen en Onderstanden. „Tot het bekomen van betaling behooren de gepensionneerden, wier familienaam begint met een der letters A t/m K op den 18den en 19den en voor hen wier familienaam aanvangt met een der letters L t/m Z op den 21sten en 22sten dag van de derde maand van ieder kwartaal, met uitzondering van Zon- en feestdagen, zich te vervoegen ter Gemeente-Secretarie hunner woonplaats, tot het bekomen eener attestatie de vita met quitantie, waarop zij terstond het hun toekomend bedrag ten kantore van den Betaalmeester kunnen ontvangen.''

Door dezen maatregel, die, naar wij vermoeden, ook genomen is voor de Oost-Indische pensioenen, zal de wachtende rij telkens heel wat korter geworden zijn.

Afdoende is de maatregel evenwel niet en dit is ook niet mogelijk zoolang er niet een behoorlijk gebouw beschikbaar is.

De zaak heeft ook de aandacht getrokken van de Gezondheidscommissie. Volgens een verslag der vergadering in de „N. R. Ct.'' van 23 December — Avondblad B — is de aandacht gevestigd op de lange file van wachtenden bij de plaatsbesprekingen in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen en voor het bureau van den Rijksbetaalmeester.

„Wat laatstbedoelde klacht aangaat, meende men te weten, dat het Rijk steeds stappen heeft gedaan, welke tot verbetering van dezen misstand kunnen leiden, door den aankoop van een nieuw, voor het doel meer geschikt gebouw, waarvan de ingebruikneming wegens technische redenen echter nog niet dadelijk kan worden tegemoet gezien. Intusschen — zoo werd opgemerkt — zouden zeer velen zich het gedwongen wachten kunnen besparen, door bij den postchèque- en girodienst rekeninghouder te worden.''

Wij hopen, dat de „technische redenen'' niet meer oponthoud zullen veroorzaken dan wanneer particulieren die op te ruimen hadden.

Ten slotte heeft de onhoudbare toestand de aandacht getrokken van de Tweede Kamer:

De heer Hugenholtz heeft onderstaande vragen gericht tot den Minister van Financiën:

Is het den Minister bekend, dat reeds gedurende een aantal weken het publiek uren lang in weer en wind moet wachten voor het kantoor van den Rijksbetaalmeester te 's-Gravenhage, vóór het geholpen kan worden, en dat de verdienstelijke ambtenaar, met de uitbetaling belast, door de snelheid, waarmee hij het langwachtend publiek tracht te bedienen, gevaar loopt, zijn gezondheid ernstig te schaden?

Indien niet, is de Minister dan bereid zich eens persoonlijk te komen op de hoogte stellen van dezen in de onmiddellijke nabijheid van zijn departement, bestaanden onhoudbaren toestand?

Is de Minister bereid, zoo ter wille van het publiek als van de betrokken ambtenaren onverwijld maatregelen te treffen, opdat in dezen toestand verbetering kome?

* * *

Tot aanvulling van het bericht in ons vorig nummer over de ontdekking van r o z e n h o u t in Suriname, ontleenen wij aan de „N. R. Ct.'' van 21 December — Avondblad B — het volgende:

„Tot juist begrip van de mededeeling omtrent bovengenoemde houtsoort in Ochtendblad B van Donderdag, onder het hoofd Suriname, dient men te raadplegen wat het Kol. Verslag 1914 van Suriname er over schrijft (bijl. B.B.). Men leest daar, dat van verscheidene plaatsen in de kolonie zoogenaamd rozenhout, een welriekende houtsoort, werd verkregen; n.l. van de Boven-Suriname, de Patrick Savanna, Zanderij I, de Tibiti en van de Tapanahoni. Al deze houtsoorten geleken op elkander en ook op het echte bois de rose femelle, welke houtsoort in Cayenne het aanzijn heeft gegeven aan een belangrijke industrie van aetherische oliën; vandaar dat de ambtenaren van het boschwezen naar den boom zochten. De boomen aan de Boven-Suriname werden door de boschnegers, die in Cayenne gewerkt hadden, bois de rose genoemd. Die bij Zanderij I en bij de Tibiti noemden de Karaïben aldaar Akari Kanali, wat eenigszins lijkt op den Indiaanschen naam van het bois de rose femelle, die, volgens Aublet, Licari Kanali is. Bij nader onderzoek bleken echter de Surinaamsche boomen wel nauw verwant te zijn aan het rozenhout van Cayenne, maar niet geheel gelijk. Bij scheikundig onderzoek van het hout door den gouv. scheikundige dr. P. Muller, bleken de monsters wel aetherische oliën te bevatten, maar deze kwamen in geur niet overeen met het essence de bois de rose en waren alle zwaarder dan water; en de gezochte olie is lichter.

Nu zou dan, volgens het bericht in het Surinaamsche mailverslag, het echte rozenhout gevonden zijn in het stroomgebied van de Marowijne aan den rechteroever van de Gonini.''

* * *

Uit Suriname ontvingen wij het verslag over het boekjaar 1917 van de „Naamlooze Vennootschap Surinaamsche Bouw- en Woning-Mij. Paramaribo'', verlucht met eenige aardige kiekjes.

Het sociaal vraagstuk, door de vennootschap ter hand genomen, is voor Suriname van het hoogste belang. Uit de in korten tijd gemaakte vorderingen blijkt, dat de leiding in zeer goede handen is.

De redacties van de Surinaamsche bladen zijn door den directeur der maatschappij in de gelegenheid gesteld in oogenschouw te nemen wat reeds door haar tot stand is gebracht. In „*De West*'' van 3 September en in „*Suriname*'' van 13 September vinden wij daaromtrent zeer waardeerende beschouwingen.

„*De West*'' schrijft o.m.:

......„In twee jaar tijd heeft zij bewezen aan een behoefte te voldoen en worden hare diensten gewaardeerd en in toenemende mate gebruikt.

In dien korten tijd heeft zij reeds veel bijgedragen

tot verbetering van den woningtoestand te Paramaribo. Nieuwe, gezonde woningen te bouwen voor den kleinen man, is haar voornaamste leuze. Gemakkelijk is dit zeker niet, want men moet rekening houden met de bescheiden financieele krachten van den arbeider en den kleinen middenstand. De eerste éénkamerwoningen, die de maatschappij opzette, waren wel aardig maar...... te duur. Na lang zoeken en proefnemen, heeft men nu een type gevonden, dat aan de eischen der hygiëne voldoet en niet te duur uitkomt.

Voor een paar guldens meer kan men reeds een huisje met vrij erf huren. Deze worden wel gewaardeerd. Een net, zindelijk huisje, met een erf, voorzien van een behoorlijken put, regenbak en badkamer, vindt gemakkelijk een huurder.

Naast haar eigen panden (ongeveer 70) belast de maatschappij zich ook met het beheer van de erven van anderen. Ook in die richting blijkt zij in een groote behoefte te voorzien. Want niet ieder is geschikt voor het beheer van huizen, of heeft er den noodigen tijd voor. De maatschappij stelt echter één voorwaarde: men moet niet alleen huur trekken, maar ook het noodige uitgeven voor een behoorlijk onderhoud."

.......,,De maatschappij werkt met een kapitaal van ongeveer twee ton, wat weldra uitgebreid zal moeten worden. Zij behaalde het afgeloopen jaar een winst van ongeveer ƒ 11.000, waarvan ƒ 5000 werd besteed voor versterking van het reservefonds. Aan dividend werd slechts 2 percent uitgekeerd, daar voorloopig als hoofddoel wordt beschouwd de maatschappij financieel sterker te maken."

Onze ruimte gedoogt niet meer te zeggen over dit nuttige sociale werk. Wij wenschen de maatschappij een steeds toenemenden bloei toe.

Belangstelling in Nederlandsch West-Indië.

De belangstelling in Ned. West-Indië ten vorige jare tot uiting gekomen op de kostelooze spreekuren van de heeren W. D. H. baron van Asbeck, J. J. C. Gaymans en Mr. P. Hofstede Crull in het Bureau voor Handelsinlichtingen deed de voorloopige commissie besluiten iets meer permanents tot stand te brengen. Dit werd bereikt door 6 December j.l. eene Ver. Kamer van Handelsinlichtingen voor Nederl. West-Indië op te richten, welke vereeniging kortheidshalve zal worden aangeduid als West-Indische Kamer. De Vereeniging stelt zich ten doel (art. 2) alles te doen wat de handelsbeteekenis van Ned. West-Indië naar voren kan brengen en in het bijzonder datgene wat de zakelijke betrekkingen tusschen Ned. West-Indië en Nederland versterken kan. Zij tracht dit doel te bereiken art. 3 door:

a. zich in verbinding te stellen met alle personen en instellingen die het gestelde doel willen helpen bevorderen;
b. omtrent alle handelsvraagstukken van belang voor Ned. West-Indië inlichtingen in te winnen en voorlichting te verstrekken;
c. ten dienste der Ned. West-Indische belangen kostelooze spreekuren te houden;
d. de belangstelling voor Ned. West-Indië te vergrooten door het openbaar maken van gegevens, bij voorkeur in de pers, alsmede door het verspreiden daarvan;
e. in samenwerking met de vereenigingen ,,Bureau voor Handelsinlichtingen" en ,,Oost en West" het periodiek tentoonstellen in Nederland van monsters van West-Indische landbouw- en nijverheidsvoortbrengselen aan te moedigen;
f. maatregelen te nemen die nuttig kunnen worden geacht om in Ned. West-Indië meer bekendheid te geven aan Nederlandsche nijverheidsproducten en den afzet daarvan, ook via Nederl. West-Indische havens, te bevorderen;
g. alle andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Dat in de statuten het hoofdbelang van Suriname, het landbouwbedrijf niet bepaaldelijk genoemd is, mag niet worden beschouwd als bewijs, dat dit over het hoofd is gezien. De Kamer plaatst zich op het standpunt dat ook voor den landbouw, in de productie het handelsbelang naar voren treedt. Zij wijdt gelijkelijk hare aandacht aan bedrijven, ambachten en verkeer, om kort te gaan zij beoogt alle streven op zakelijk terrein te dienen en dit niet alleen passief, maar ook actief, waar dit in overleg met deskundigen wenschelijk schijnt. Het karakter van samenwerking in art. 3 uitgesproken wordt nader omlijnd door de bepaling (art. 5) dat de Ver. Bureau voor Handelsinlichtingen en ,,Oost en West" worden uitgenoodigd zich in het bestuur blijvend te doen vertegenwoordigen.

Met het secretariaat der Kamer zal het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam zich kosteloos belasten. Toch zal de Kamer, die, wil zij haar doel bereiken, verplicht is eene actieve politiek te voeren, middelen behoeven voor haren arbeid en derhalve moet worden getracht haar de noodige inkomsten te verzekeren door het toetreden van stichters, donateurs en leden. Donateurs betalen eene jaarlijksche bijdrage van ƒ 25.—, leden eene jaarlijksche bijdrage van ƒ 10.—. De Kamer heeft hare werkzaamheden begonnen; zij hoopt in het begin van het nieuwe jaar in de gelegenheid te worden gesteld vruchtdragenden arbeid te leveren. Wat de kostelooze spreekuren betreft, zal rekening worden gehouden met de vraagstukken die waarde hebben voor den breeden kring hier te lande, die met Ned. West-Indië nauwer in aanraking moet komen. Reeds thans kunnen alle aanvragen voor kostelooze behandeling tot het secretariaat der Kamer worden gericht.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inl. Militie. De uitslag van de door de *Centrale Sarekat Islam* aan de locale *Sarekat Islam* vereenigingen gedane rondvraag betreffende de Inlandsche militie, is volgens de *Oetoesan Hindia* als volgt:

Tegen de militie: Bandjarnegara, Bodjonegoro, Buitenzorg, Demak, Doekoe, Garoet, Goerang-Gareng, Koedoes, Laboean, Laboeanbilik, Makassar, Manondjaja, Menes, Modjokorto, Pekalongan, Rangkasbetoeng, Samarinda, Sampang, Selat Pandjang, Singgahan, Soekaradja, Soerabaja, Semarang, Tasikmelaja, Toeban, Wlingi.

Voor: Meester-Cornelis, Sitoebondo, Tjilatjap.

Blanco: Bandjaran, Gorontalo, Karangampel, Paloe, Sangkoelorang, Soesoh.

De andere lokale vereenigingen bleven in gebreke hunne besluiten in te zenden.

Een Pedanda naar den Volksraad. De *Neratja* vertelt van een onderhoud, dat zij gehad heeft met een te Batavia aangekomen *pedanda* (priester) uit Lombok, die namens de Brahmanen op dat eiland bij den Volksraad verschillende klachten zou inbrengen. Zij werd gemachtigd tot het publiceeren van een bezwaarschrift over de vordering van heerendiensten, van het verrichten waarvan de priesters van oudsher wegens de hooge positie, die zij innemen zijn vrijgesteld, welk voorrecht hun in de Inlandsche wetboeken verzekerd is. Sedert de inlijving bij het rechtstreeksch bestuurd gebied van Lombok moeten echter de Brahmanen en priesters evenals alle andere Inlanders heerendiensten verrichten. Een in 1914 tot den resident gericht bezwaarschrift terzake bleef tot dusver buiten gevolg. Een tweede request in dit jaar door tusschenkomst van den resident tot de Regeering gericht, werd eveneens niet beantwoord. Wel echter werden zij opnieuw gedwongen tot heerendienst, waartoe zij niet wenschten over te gaan, alvorens een beschikking op hunne verzoekschriften ontvangen te hebben. Het gevolg was, dat velen in de gevangenis werden opgeborgen en aan de wegen tewerkgesteld werden. Gehoopt wordt, dat naar de rechtmatigheid der klachten, ook van andere grieven door de hulp van den Volksraad een plaatselijke onpartijdig onderzoek zal worden ingesteld. Volgens door de redactie ingewonnen inlichtingen bij een te Buitenzorg geïnterneerden prins van Karangasem, zouden de Triwangsa, dit zijn de Kastelieden, inderdaad volgens oude gebruiken vrijgesteld zijn van werken aan de wegen en andere dergelijke diensten.

Inl. chauffeur-opleiding. Bij Gouvernementsbesluit — alzoo de *Darmo Kondo* — is bepaald, dat, bij wijze van proef, aan de ambachtsscholen met driejarigen cursus voor Inlanders te Batavia en Soerabaja, wordt verbonden een leergang voor opleiding tot chauffeur-werkman, terwijl ten behoeve van bedoelden leergang bij wijze van tijdelijken maatregel bij elke der genoemde scholen een vakonderwijzer en een Inlandsch ambachtsonderwijzer in dienst gesteld worden. Voorts is de Direkteur van Landbouw, Nijverheid en Handel gemachtigd, om voor elk der genoemde ambachtsscholen te beschikken over een som van ƒ 8000, voor den aankoop van leermiddelen voor den bij die scholen te openen leergang voor opleiding tot chauffeur-werkman.

Indië voor de Indiërs. In de *Sinar Hindia* wordt een opwekking gedaan, om kiesrecht aan te vragen voor de vertegenwoordigers van den gemeenteraad en den Volksraad.

Naar aanleiding van een uitlating van den heer S. de Vries in de Semarangsche Kiesvereeniging: ,,Wij zijn in ons eigen land", wordt in hetzelfde nummer van genoemd blad, den heer de Vries en zijne kameraden onder het oog gebracht, dat zij in Indië *indringers*, d.w.z. *ongenoode gasten* zijn. Voor Nederlanders is Nederland de plaats. Indië is voor de Indiërs.

Inënten bij Cholera. In hetzelfde blad *(Sinar Hindia)* wordt gemeld, als zou de Kontroleur kota van Semarang aan het bureau van dit blad getelephoneerd hebben, dat de kampongbevolking van plan was te vluchten, indien de dokter kwam, om de menschen tegen de cholera in te enten. Hij verzocht daarom de bemiddeling van het S.I.-bestuur teneinde die bevolking gerust te stellen en in te lichten.

Dr. E. Douwes Dekker. De *Pewarta Soerabaja* maakt melding van een vergadering van de vereeniging ,,*Insulinde*" in den stadstuin te Soerabaja, waarin de heer Dr. E. D. E. Douwes Dekker zijn standpunt verklaarde in zake de beweging in Indië. Met de Chineezen kon hij wel samenwerken zeide hij, omdat zij hetzelfde doel als dat van de *Indische Partij* nastreven. Ook de *N.-I. Vereeniging* gaf bij de gemeenteraadsverkiezingen blijken van verstand-

houding en samenwerking. Van de *Sociaal-Democratische-Arbeiderspartij* kan ook gezegd worden, dat zij met de *Indische Partij* samengaat, daar ook haar doel is, de verwijdering van alle vreemde overheersching. Met de *Indische Sociaal-Democratische vereeniging* moet nog aanraking en aansluiting gezocht worden. Hij, — Dr. Douwes Dekker, — twijfelde er niet aan, dat zulks wel gelukken zal, daar „Insulinde" even revolutionair is als de *I.S.D.V.* De *S.I.* achtte hij een zeer belangrijke vereeniging, waarmede „*Insulinde*" moest trachten samen te werken. De S. I. toch is een democratische vereeniging, zij het ook op godsdienstigen grondslag.

Naar aanleiding van zijn (D.D.'s) terugkeer in Indië, acht de *Oetoesan Melajoe* voor hem de kans niet uitgesloten, om evenals Tjipto Mangoenkoesoemo lid in den Volksraad te worden. Politieke overwegingen hebben er stellig toe geleid om het verbanningsbesluit in te trekken. Wellicht moest hij ook een tegenwicht vormen voor Sneevliet en Baars, die nu optreden als vertegenwoordigers van verschillende rassen in Indië en van wie de Regeering de vrees koestert, dat zij op een revolutie aansturen. Het matrozen oproer te Soerabaja en dat van de soldaten te Semarang kunnen beschouwd worden als de resultaten te zijn van het werk van genoemde heeren.

Javaansche Kultuur. De *Neratja* maakt er melding van, dat op het *Javaansche Kultuurcongres* een motie is aangenomen, strekkende tot oprichting van een instituut voor de bestudeering der Javaansche Kultuur, zoowel de vroegere als de tegenwoordige en de toekomstige.

S. I.-vergadering. In een S.I.-vergadering in het Decapark te Batavia gehouden, werd volgens hetzelfde blad *(Neratja)* — een motie voorgesteld, om het in observatie nemen van Inlanders, die met lijders aan een besmettelijke ziekte in aanraking geweest zijn, voortaan te doen plaats hebben in hun eigen woning, zooals dit ook bij Europeanen het geval is.

Ten aanzien van de partikuliere landen wordt gehoopt, dat de Regeering of de gemeente die landen weer terug zal koopen.

De *Neratja* bericht, dat de dokter djawa Goeting tot waarnemend Inspecteur bij den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst is aangesteld, en dat naar aanleiding hiervan een Europeesch geneesheer geweigerd heeft onder zijne bevelen te dienen.

Gebrek aan vertrouwen. Hetzelfde blad *(Neratja)* releveert de verklaring, in den Volksraad afgelegd door eenige Inlandsche ambtenaren, dat de Inlandsche bevolking geen vertrouwen stelt in de Regeering en hare ambtenaren, en dat zij niet in staat zullen zijn dit vertrouwen terug te winnen, indien de bezwaren en de grieven, die er toe geleid hebben, niet uit den weg geruimd worden.

In herinnering wordt tevens gebracht, dat in dieselfde zitting van den Volksraad de heer van der Jagt, assistent resident van Keboemen en voorzitter van de *Vereeniging van Europeesche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur*, een rede gehouden heeft, die beschouwd moet worden als een onderdeel en uiting van die ambtenaren, waar hij zegt, dat de Europeesche ambtenaren B.B. geen vertrouwen stellen in de Inlandsche ambtenaren B.B. en de Inlandsche bevolking. Waar dus de Inlandsche ambtenaren B.B. te kennen gegeven hebben, dat zij er naar streven het vertrouwen van de bevolking te winnen, wordt dit door de Europeesche ambtenaren B.B. botweg afgewezen.

De *Neratja* betreurt het ook, dat de heer van der Jagt heeft voorgesteld om Europeesche soldaten uit te zenden als tegenwicht voor de Indische militie. Het een bewijs, zegt de schrijver, van het wantrouwen, dat de Europeesche ambtenaar tegenover de bevolking heeft. Namens de Inlandsche ambtenaren hoopt hij, dat het voorstel geen uitwerking zal hebben.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Rashaat. De *Pewarta Soerabaja* doet het volgende verhaal als een bewijs van den haat, die er van de zijde van den Inlander tegenover den Europeaan bestaat. Op een ochtend passeerde een auto, waarin twee heeren en twee dames en een kind, op den weg Blitar. Ngloengagoeng de dessa Poetjoeng, toen plotseling in vol galop uit een zijweg een Inlander te voorschijn kwam, gezeten op een ongezadeld paard. Hij wilde den weg oversteken en kon voor de auto niet meer uitwijken, daar het paard geen teugels had. De auto raakte het paard; de Inlander sloeg door de vaart vooruit, de halsader werd doorgesneden en de man was dadelijk dood. De auto stopte binnen drie minuten; onmiddellijk daarna verzamelden zich honderden Inlanders, die dreigend optraden en schreeuwden: „sla ze het hoofd in!" De Europeanen vluchtten in het huis van den loerah binnen, waar zij door de vrouw van den loerah opgesloten werden in een klein vertrek. De loerah was niet thuis. Ongeveer een uur later kwamen de regent en de Kontroleur van Toeloengagoeng, die een half uur noodig hadden om de menschen tot bedaren te brengen. Na twee uren opgesloten geweest te zijn, konden de Europeanen doorgaan.

Naar aanleiding van de in den laatsten tijd meer en meer voorkomende uitingen van haat en ongeoorloofdheid bij de S. I. maakt de *Bintang Soerabaja* melding van een ingezonden stuk van den heer *Huygen de Raat*, beheerder der *Demaksche Landbouwmaatschappij*, iemand, die openlijk durft verklaren, vroeger steeds met de S.I. gesympathiseerd te hebben, iemand, die vrijwillig een deel van de rechten zijner maatschappij prijs gaf om de bevolking tegemoet te komen. Iemand, wiens zorg voor de opgezetenen der landerijen ook door het bestuur der Demaksche S. I. werd geroemd. Met geen ander gevolg dan wat men altijd en overal zag: in het geheim wordt tegen hem geageerd, de bevolking gebracht tot het weigeren der wettelijk voorgeschreven diensten. Hij constateert, dat men bezig is den kleinen man tegen alle gezag en maatschappelijke orde op te ruien, en worden in alle opzichten de oude en mooie volksadats en volksbelangen door onwaardige, jeugdige, kortzichtige schreeuwers opgeofferd aan het eigen belang. De onrijpheid — zegt hij o.m. in zijn artikel van de weinig wetende voormannen van de revolutionaire S. I.-beweging, wordt in haar groote liefde voor het nationalisme het best gedemonstreerd door de zichtbare „liefde" in het nabootsen van de Westersche kleederdracht en van juist de minder nette Westersche vormen en zedelijkheidsbegrippen en door de verontachtzaming en verwerping van zooveel mooie en aanbevelenswaardige Javaansche omgangsvormen en volksadats. Wilt gij enkele bewijzen, zoo vraagt hij? Zie, hoevelen zich bespottelijk Westersch opdirken; in het openbaar zich lawaaierig, rumoerig en protserig gedragen, teneinde de aandacht op zich te trekken; hoe misbruik gemaakt wordt van sterken drank en dure sigaretten, hoe er in auto's en op motorfietsen gegeurd wordt, natuurlijk zoogenaamd voor de goede zaak, hoe onbeschaamd (*koerang adjar*) de jeugd is tegen de ouderen, meerderen en vrouwen. En de schrijver eindigt met de volgende verzuchting: Het valt hard aan iemand, die met het oude S. I.-doel steeds gesympathiseerd heeft, deze dingen te moeten neerschrijven! Ik heb den nieuwen leiders deze dingen reeds meermalen voorgehouden. Echter tevergeefs. Thans neem ik mijn toevlucht tot de openbaarheid, enz."

Men ziet hier ten duidelijkste bewezen, hoe de Inlander geen begrip heeft van rechtvaardigheid en goedheid. Men komt hem tegemoet met prijsgeving van bestaande rechten, doch hij beschouwt dit als zwakheid; vindt er aanleiding in, om nog meer rechten te eischen en plichten te verzaken. Een andere opvatting is bij hem niet mogelijk. Hij kent tirannie en slaafsche onderwerping; de schakeeringen daar tusschen worden niet door hem begrepen. Men kan nu alles wel werpen op de slecht gezinde leiders, doch dient dan tevens te erkennen, dat de bevolking, die toch steeds goed werd behandeld en drommels goed moet weten, dat zij bevoorrecht werd boven de mate, waarop zij aanspraak had, oogenblikkelijk het oor leent aan degenen, die haar adviseeren steeds verder den weg der bandeloosheid op te gaan.

Chin. Consulaat te Batavia. De verschillende grieven, die de Chineezen in Ned.-Indië meermalen in woord en geschrift te kennen gegeven hebben — alzoo de *Pewarta Soerabaja* — hebben hen er toe geleid aansluiting te zoeken met het moederland China, dat om begrijpelijke staatkundige redenen, hen met open armen ontving en alle mogelijke hulp en steun toezegde. Een en ander heeft de Chineezen van de Hollanders verveemd; thans wenschen zij niets liever dan als Chineesch onderdaan aangemerkt te worden. De vestiging van een generaal Chineesch consulaat te Batavia is er een der uitvloeisels van.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De economische herleving van Frankrijk door de handelsvloot.

De heer C. Vallaux heeft achtereenvolgens te Toulon, Toulouse en Bordeaux lezingen over bovenstaand onderwerp gehouden, die wij in la Dépêche Coloniale (3 Dec. en volgende Nrs) weergegeven vinden, en waaraan wij 't volgende ontleenen.

Frankrijk boet voor fouten, die voor den oorlog begaan zijn. Om 't nadeel te herstellen moet de geest, die tijdens den oorlog over Frankrijk gekomen is, voortwerken in een geest van vastberadenheid en stelselmatigheid. Onder de dwalingen van 't tijdperk dat den oorlog vooraf ging was er geen nadeeliger dan de verwaarloozing of de minachting voor de vloot en de daarop betrekking hebbende vraagstukken. Volgens dezen een dure en overbodige weelde. Volgens anderen een wel nuttige instelling, maar F. kôn toch ook zonder oorlogs- en handelsvloot leven. F. kan in eigen behoeften voorzien. Die stemming bestaat nog bij te velen; geheel ten onrechte echter.

De vloot, onmisbaar in de droevige tijden, die nu achter ons liggen, zal dit evenzeer zijn in de toekomst.

Zij vormt de onafwijsbare voorwaarde voor de economische herleving van 't wreed beproefde land.

Landerijen liggen braak, nijverheidsinstellingen zijn omgezet in oorlogsfabrieken, voorname bronnen van welvaart zijn ondermijnd of vernietigd. De rijke N. en N.O. provinciën zijn vooral stelselmatig verwoest. De belemmering van de voortbrenging en de daarmede onevenredige toeneming van 't verbruik hebben de waardestandaard in de war gebracht. Alle noodzakelijke levensmiddelen nemen nog toe in prijs. Verhooging van de inkomsten zal geen uitkomst schenken, zij zet zich immers weer om in verhooging van de prijzen van voortbrenging.

Op alle denkbare wijze is een beroep gedaan op de offervaardigheid van 't F. kapitaal. De rijkdom werd vroeger in totaal op 300 milliard geraamd. Hiervan zijn er 110 uitgegeven. Al zijn deze niet geheel verloren, er zal toch heel veel tijd noodig zijn om 't verbroken evenwicht te herstellen.

De O.W.'s geven geen vermeerdering van rijkdom aan, doch slechts een verplaatsing. 't Geld heeft minder waarde gekregen. 300.000 fr. beteekent in zaken niet meer dan 100.000 fr. vóór den oorlog.

Dit alles plaatst de toekomst voor een nieuwen toestand. Er is een groote leemte aan te vullen. Uitkomst uit de moeilijkheden zullen geven voortdurenden, stelselmatigen, georganiseerden arbeid en inspanning. Hiervoor zijn verschillende middelen in toepassing te brengen, één van de krachtigste en verst strekkende is de ontwikkeling van de handelsvloot.

Ten spoedigste moet F. er op bedacht zijn in 't onvoldoende van zijn levensbehoeften te voorzien en de nijverheid op te wekken tot grooter voortbrenging. Die nijverheid moet over goede en goedkoope gemeenschapsmiddelen beschikken om een ruime plaats op de buitenlandsche markten te kunnen verkrijgen.

Reeds vóór den oorlog kwam 't grootste gedeelte van den invoer naar F. over de zee. In 1911 toch al 11.500 millioen tegen 6.300 mill. over de landgrenzen. Na den oorlog zullen de buren te land zeker minder invoeren, F. zal meer noodig hebben, de waterweg moet dus verhoogde kracht geven.

Om hiertoe te komen is in de allereerste plaats een overwinning van F. op zich zelf te behalen. Aan 't huidige en toekomstige geslacht moet de lust tot 't uittrekken in den vreemde en de ondernemingsgeest worden teruggegeven, die tot in 't avontuurlijke toe F. naar Canada en Indië bracht. F. gaat te ver in gehechtheid aan den grond en in voorzichtige spaarzaamheid. F. gaat te veel op in zelfgenoegzaamheid. In de toekomst moet F. veel van buiten halen en veel naar buiten brengen.

Om vernietigd F. op te bouwen tot 't grooter F. dat 't als gevolg van den oorlog worden moet, moet F. veel meer binnen zijn bereik krijgen dan het zelf tot zijn beschikking heeft. Er zal scherpe mededinging zijn, slap meedoen zal zijn weggedrukt worden. Voor zoover de toekomst in een volkerenbond wordt vastgelegd, heeft F. ook te waken voor de gelegenheid om zich in volle beteekenis te kunnen ontwikkelen en te laten gelden.

Voor den aanvoer van grondstoffen heeft F. een onschatbare bron in zijne koloniën, die de rijkste zijn na de Engelsche en de Nederlandsche. In weerwil van de weinige activiteit, die door 't moederland betoond werd, zonden de koloniën voor den oorlog, in 1913, reeds meer dan een tiende van den geheelen invoer aan producten. Maar dit is belangrijk op te voeren, wellicht zoo dat de invoer van elders bijzaak kan worden voor suiker, koffie, rubber, oliën, rijst, maïs. Wat aan mineralen er uit te putten is, is nog niet te becijferen.

Het contact met de koloniën is niet alleen voordeelig doordien de eigen producten daardoor in sterker mate tot hun recht komen, doch ook omdat 't F. geld alleen binnen 't gebied waar de F. vlag waait zijn volle waarde houdt. In 't buitenland betaalt men met 100 fr. een artikel dat 70 fr. geprijsd is, omdat de franc daar lager genoteerd is. Om van de koloniën de gewenschte voordeelen te trekken is een voldoend sterke handelsvloot eerste eisch.

Voor den oorlog kwamen onder F. vlag 1400.000 t., onder vreemde vlag 2.700.000 t. in de F. havens. Zelfs de aanvoer uit de eigen koloniën werd voor een voornaam gedeelte door vreemde schepen bezorgd.

In 't streven om den handel tusschen moederland en koloniën zooveel doenlijk onder eigen vlag te brengen, ligt echter niet opgesloten dat de F. scheepvaart zich moet beperken tot de behoeften van dien handel. Er moet nergens een alleenrecht zijn.

De Fr. koloniën kunnen meer opleveren dan F. verbruiken kan. 't Overvloedige moet zijn weg naar 't buitenland vinden, zooveel mogelijk onder F. vlag. In 1913 telde de F. handelsvloot 1.500.000 t., evenveel dus als Noorwegen, de Britsche vlag wapperde boven 12.000.000 t. en de Duitsche boven 300.000 t. De minderheid van de F. lag niet alleen in de tonnenmaat, doch ook in eigenschappen van organisatie en materieel. Wat F. voor vervoerkosten aan den vreemde betaalde, haalde 't niet in door ontvangsten voor eigen vervoer van en naar buitenlandsche markten.

Achtte F. zich voorheen rijk genoeg om 300 mill. fr. per jaar hiervoor te besteden, 't is in de toekomst zoo rijk niet meer. Wat te veel betaald wordt zal de druk waaronder 't F. volk komt vermeerderen, en 't algemeen streven moet juist gericht zijn op een verlichting van de lasten. Daartoe moet Fr. een eigen en krachtige vloot hebben. De leer: de vlag volgt de koopwaar" is niet meer juist. De tegenovergestelde leer komt de waarheid meer nabij: „de koopwaar volgt de vlag". F. producten gingen de wereld door, zonder door de vlag gevolgd te worden; waar een vreemde vlag met krachtige steun werd ingeleid, zagen de F. producten zich van de markten verdrongen, door vreemde artikelen, deels als namaak van F. aangeboden. Wil F. de oude markten behouden, herwinnen en zich nieuwe openen, dan moet het een handelsvloot hebben die zijne artikelen zelf ter markt brengt.

Behalve de reeds aangevoerde vraagstukken gaat er nog een ander mee gemoeid, dat zeker niet minder belangwekkend is, nam.: dat van de duurte der levensbehoeften. De prijzen zijn voor de middelmatige en kleine beurzen tot 't onverdragelijke gestegen. Hulpmiddeltjes kunnen dit tijdelijk wat verzachten; 't eenige middel om afdoende verbetering te brengen is meer voortbrengen. In afwachting dat die voortbrenging tot nuttig effect kan komen, is een tijdperk door te maken waarvoor een stock van levensmiddelen en grondstoffen beschikbaar moet wezen. Die stock is er. In de koloniën liggen voorraden van nuttige artikelen opgehoopt, hoe meer schepen F. beschikbaar krijgt om de voorraden uit Indochina, Madagascar, Senegal te halen, naar die verhouding zullen de prijzen dalen en zal de voorspoed der koloniën bevorderd worden. Ook dit brengt voor heden en toekomst tot de gevolgtrekking, dat een handelsvloot eerste levensvoorwaarde is voor Frankrijk.

De staat zal al zooveel te beredderen hebben, dat hem den opbouw van de handelsvloot nog niet op de koop toe mag worden opgedragen of overgelaten, toch is samenwerking van den staat met den particulieren ondernemingsgeest noodig, zoowel om noodigen steun te geven, als om door organisatie versnippering en tegenwerking van krachten te voorkomen.

Aan 't slot van zijne rede gaf de heer Vallaux eenige aanwijzingen hoe hij zich die samenwerking denkt. Vooreerst scherpe mededinging tusschen F. onderling vermijden; het buitenland moet als de mededinger worden beschouwd. Alle scheepvaart moet in F. tot een trust of consortium worden gebracht; financieele concentratie dus. Verder voor de uitrusting der havens de versnippering van inspanning voorkomen. De aandacht moet worden samengebracht bij de groote havens: Duinkerken, de Seine-zeearm, de Loire-zeearm, de Gironde, Marseille. Alleen op deze wijze kunnen de havens ingericht worden tot gelijkwaardigen van de groote buitenlandsche zeemarkten. Voorts worde de samenwerking der marineverbindingen, der landwaterwegen en spoorwegen verzekerd, waarbij 't vraagstuk der vrijhavens en der beschermende rechten te overwegen is.

De scheepvaartmaatschappijen zullen door subsidie voor den postdienst, door garantiën, in den trant als deze gegeven worden voor de spoorweg-maatschappijen, voor haar financieel ondernemen op practischen en moreelen steun van den staat kunnen rekenen.

Lloyd George heeft in een van zijn groote redevoeringen gezegd: 't geheim van de overwinning van den oorlog is in drie woorden samen te vatten. 't Eerste is: schepen, 't tweede is: schepen en 't derde is nogmaals: schepen. Volgens Vaillaux zijn die drie woorden ook de voornaamste en onafwijsbare voorwaarde om F. na den oorlog te doen herstellen van de economisch gekregen wonden.

't Verlangen van F. om Antwerpen tot een stapelplaats voor Fr. producten te maken, en Tanger geheel voor F. te krijgen wijst ook op een F. expansiepolitiek, die tot buiten de landsgrenzen gaat.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De oliepalm ter Sumatra's Westkust.

In het Algemeen Landbouw Weekblad schreef de Dr. R. Boersma een artikel over den oliepalm ter Oostkust van Sumatra. Allereerst heeft hij het over het voorkomen der aanplantingen en de onbetrouwbaarheid der statistieken omtrent den oliepalm in het bijzonder. De gegevens loopen dan ook nog al uiteen; volgens de statistiek van de A.V.R.O.S. waren er in 1917 12 ondernemingen met een aanplant van 2500 H.A., waarvan Poeloe Radja, Tandjong Genteng, Mopoli en Sei. Lipoet de voornaamste zijn. De hr. Boersma neemt aan dat het totaal beplant oppervlak ter Oostkust wel 7000 H.A. bedraagt, waarvan 4000 vruchtdragend. Poeloe Radja is de grootste onderneming, daar had men in 1916 reeds 1270 H.A. met 165.000 boomen beplant. Op de ondernemingen zit men het ergst met de bereiding der palmolie; men kent wel de geschikste machines en heeft ze ook besteld, maar het meerendeel is van Duitsche herkomst en helaas niet te verkrijgen; Engelsche machines zijn thans ook niet te verkrijgen, zoodat de oliepalmers wel tot na den vrede zullen moeten wachten. Volgens schr. weet men ook nog niet voldoende van de cultuur, zelfs loopen de meeningen zeer uiteen; sommigen achten een mageren, zanderigen grond geschikt, anderen eischen een vruchtbaren bodem.

In verband met deze uitspraak zij gewezen op de interessante studie van Dr. F. W. T. Hunger: De oliepalm (Elaeis guincensis). Historisch onderzoek over den oliepalm in Ned.-Indie. (Leiden, E. J. Brill, 1917).

De Waterstaatsingenieur.

Inhoud van de Aug.-afl. Het Regeeringsstandpunt

inzake de positie van den ingenieur, door Red. (Critiek op een Regeeringscirculaire aan de Locale Raden nopens den overgang van Waterstaatspersoneel en andere technische krachten uit 's Lands dienst naar dien van de Locale Raden). — Regeering en Locale Raden, door ir. F. W. Th. van Oordt (handelt over hetzelfde onderwerp). — Montage van den bovenbouw van twee verstijfde kabelbruggen in den weg Loemadjang-Pasiran, door ir. G. P. Groeneweg. — Het voedselvoorzieningsvraagstuk en de teelt van padi gadoe (Oostmoessonpadi), door v. R. (schr. is van meening dat vermeerdering van de rijstproductie van Ned.-Indië voorshands nog in de eerste en voornaamste plaats is een vraagstuk van uitbreiding der bevloeide gronden, d.i. een zuiver irrigatie-vraagstuk, en dat met alle kracht aangestuurd moet worden op een vlugger tempo van ontwerpen en uitvoeren van irrigatiewerken). — Vakonderwijs, door ir. F. W. Th. van Oordt (bespreking der stellingen van A. W. Jansz., verkondigd op het Ned.-Ind. Congres voor Opvoeding en Onderwijs te Batavia). — De lengte van zijdelingsche overlaten in irrigatieleidingen, door ir. J. W. F. C. Proper. — De afdeeling Ned.-Indië van het Kon. Inst. van Ingenieurs, door ir. F. W. Th. van Oordt. — Het wegen-vraagstuk in de Buitenbezittingen, door ir. H. Cramer. (Beschrijving van het algemeen wegenplan voor Sumatra, de instandhouding en verdere verbetering der bestaande verkeerswegen en de mogelijkheid tot en de wijze van verdere uitbreiding van het verkeerswegennet in Zuid-Sumatra). — Ir. L. Valk † (1877—1918), door H. U.

Handel en Bedrijf.

No. 20 van dit halfmaandelijksch tijdschr. bevat het slot van eene beschouwing over rijst. Werd in de vorige Nrs. hoofdzakelijk een overzicht gegeven van de productie in verschillende landen, thans leest men bijzonderheden over de waarde der rijst als voedingsmiddel en het gebruik dat er van gemaakt wordt voor industrieele doeleinden.

Vooruitgang van het Christendom in de Bataklanden en op Nias.

In het blad „Immanuel” vinden we vermeld dat er op Sumatra in 1917 179775 gemeenteleden (gedoopten) waren tegen in 1914 159024, zoodat er een vermeerdering van 20751 Bataksche Christenen had plaats gehad, ongeveer 14 pCt. Er werden in het jaar 1917 45415 heidenen en Mohammedanen gedoopt; 30655 kinderen bezochten de school (26077 jongens en 4578 meisjes). Op Nias waren volgens de „Toeria” einde 1917 29625 Christenen, tegen 17795 in eind 1914, zoodat de vermeerdering 11830 personen of 65 pCt. bedroeg. De twee zuidelijkste posten tellen 89 en 41 leden. Hoeveel er in 1917 gedoopt werden wordt niet vermeld; het aantal dergenen die dooponderwijs ontvangen is echter overweldigend; het bedraagt 25661. Voor het oogenblik is Nias het vruchtbaarste arbeidsveld.

De Spaansche griep in de binnenlanden van Borneo.

In een mededeeling in No. 12 van de „Rijnsche Zending”, leest men: Zendeling Borch schrijft uit Poedjan hoe de bevolking door buitengewonen regelval en voortdurend slecht weer ontzettend geleden heeft; er kwam mislukte oogst en daardoor hongersnood. Dan zegt hij ook: door het abnormale weer van het geheele jaar, zonder zelfs een droogte-tijd van 2—3 maanden, wat hier hetzelfde is als de winter in Europa, zijn er veel gevallen van influenza en longontsteking. Volgens de Dajakkers is dit een geheel nieuwe ziekte, die volgens hen hier nog nooit werd aangetroffen. Zij overvalt de menschen en terstond hebben zij hooge koorts van 41 graden, waarmede hevige steken in zijde en rug gepaard gaan. De patiënten sterven in 3—4 dagen, enkelen zelfs in 24 uur, doch meest door verkeerde behandeling en koude baden, terwijl zij koorts hadden.

Exploitatie van irrigatiewerken op Java.

Als overdruk uit de Indische Mercuur van 13 Sept. l.l. is in boekvorm verschenen een artikel van den oud-resident van Kedoe, J. H. F. ter Meulen, getiteld: „De geschiedenis van eene regeling tot exploitatie van irrigatiewerken op Java.” Evenals de onlangs verschenen brochure van den ir. J. Nuhout van der Veen, getiteld „Ten derde male Irrigatie en Landbouw op Java”, is het geschrift van den heer ter Meulen (met Inleiding van Prof. ir. G. W. Weijs, die door ir. van der Veen werd aangevallen), gedrukt voor de leden van het Indisch Genootschap.

De Indische Mercuur.

No. 52 bevat: IJzerhout: IJzerhoutboomen en ijzerhoutbosschen in Nederl. Oost-Indië, door J. S. van Braam. — Verkoop van den Cuba Suikeroogst van 1919. — Scheepsbouw in Japan, door A. D. — De Rubberplantersvereeniging. — De economische toestand te Charbin gedurende het jaar 1917. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen van Java en Madoera door particulieren. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afdeeling Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vetten, oliën en wassen.

Handelsberichten.

In No. 615 o.m. de volgende (meest korte) berichten: Boengkil als veevoedsel en meststof (boengkil is het na persing van de katoenpitten overblijvende meel). — Sumatra's Westkust gedurende Juni 1918. — Uitvoer uit Java en Madoera gedurende Aug. 1918. — Eenige Atjehsche landschappen (n.l. Lho Pawoh Noord, Geudong en Bambel).

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

In de Januari-afl. wordt het geillustreerde artikel over de Roomsch-Katholieke Missie op de Kei-eilanden door Pr. E. Cappers voortgezet. — Verder o.a. het eerste gedeelte van Pr. H. Geurtjens' „Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel.”

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 39: Dajaks, door N. (met ill.) — Een Hollandsche vrouw in de rimboe, door Lenore. — Een veelbewogen zeereis (uit een oud handschrift), door M. Sanders. Als bron gebruikt schrijver een door Mr. P. van Overstraten bijgehouden „Journaal van een reys van de Caeb tot Batavia, gedaan in den jaere 1781”, waarvan het handschrift behoort aan het Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Hage.

Eigen Haard.

In het mooie Kerstnummer van „Eigen Haard” schrijft Mr. D. Fock een kort artikel over Nederland's plicht in Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van Economische Geographie.

De December-afl. bevat een uitnemend overzicht van het kort geleden verschenen werk van J. C. Mollema: De ontwikkeling van het eiland billiton en van de Billiton-Maatschappij.

De Ingenieur.

Fr. A. E. Goldman beschrijft, aan de hand van het rapport-Drost, de plannen van een bronwaterleiding te Batavia; ter vervanging van de bestaande artesische putten aldaar

Uit de Bibliographie van het Kol. Tijdschrift enz.

L. M. van Klaveren. Reisherinneringen van een bestuursambtenaar in Zuid-Celebes. (*Aarde en haar Volken*, No. 49—51).

De bevolkingsboekhouding in Nederlandsch-Indië. IV. (*De Gemeentestem*, 21 Sept. 1918).

Dr. N. Adriani. Schwangerschaft und Geburt bei den Toradja in Mittel-Celebes. (*Janus*. Mai-Juni 1918).

F. Büttner. D. Ludwig Nommensen, der Apostel der Bataks (*Evangelisches Missions Magazin*. Sept. 1918).

Onderzoekingen omtrent de klappercultuur ter Sumatra's Westkust. (*Mededeelingen van den Landbouwvoorlichtingsdienst*. No. 1, '18).

De positie der rubbercultuur in Ned.-Indië en wat daarover van 1 tot 15 Sept. geschreven werd (*Primrose* 18 Sept. en 19 Oct. 1918).

B. Alkema. De Sarikat Islam I. (*Stemmen des Tijds*, Nov. 1918).

Die Jagd auf der Insel Nias (*Deutsche Wochenzeitung für die Niederlande und Belgien*. 3 en 10 Nov. 1918).

Jaarverslag van den Openbaren Gezondheidsdienst in de Kolonie Curaçao over 1917. (Curaçao, Drukkerij „de Curaçaosche Cour.”)

Verslag van de Commissie voor de bepaling der waarde van de tot domein van den lande terug te brengen gedeelten der Pamanoekan- en Tjiasemlanden, ingesteld bij Gouvernementsbesluit van 17 Juni 1915 No. 14. (Batavia, Landsdrukkerij).

W. Boekhoudt. De militaire strafwetgeving in Ned.-Indië. (*Militairrechtelijk Tijdschrift*, dl. 14 (1918), bl. 211 vgg.)

Ch. F. A. Baretta. Een kijkje in Indische archieven. (*Nederl. Archievenblad*, jaarg. 27 (1918-19), bl. 56 vgg.)

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

Tijdelijk opzichter bij het departement van openbare werken en verkeer in Suriname.

Ter plaatsing als tijdelijk opzichter bij het departement van openbare werken en verkeer in Suriname, met een dienstverband van drie jaren, wordt gevraagd een opzichter, die met voldoenden uitslag het examen voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland heeft afgelegd of in het bezit is van het einddiploma van een der middelbare Technische scholen te Utrecht, Leeuwarden of Sneek.

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 3800 (drie duizend achthonderd gulden) 's jaars, ingaande den dag van vermoedelijk vertrek uit Nederland naar Suriname en vóór dien te voldoen tot en met de maand van vermoedelijke aankomst in genoemde kolonie, welke bezoldiging, bij gebleken geschiktheid, na twee jaar wordt verhoogd met *f* 200 (tweehonderd gulden) 's jaars.

In geval van bijzondere geschiktheid kan dadelijk eene bezoldiging van *f* 4000 's jaars worden toegekend.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht van Nederland naar Suriname, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkomnig in de kosten van uitrusting en van verandering van werkkring van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden), en indien de uit te zenden persoon gehuwd is *f* 1000 (een duizend gulden).

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen behooren zich, bij verzoekschrift, te wenden tot het Departement van Koloniën (te adresseeren aan de 9de Afdeeling (Personeel) van dat Departement), onder overlegging van:

a. hun diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Voorts wordt de aandacht gevestigd op de bepalingen van het Koninklijk besluit van 28 Juni 1917 (Staatsblad No. 4480), zooals het luidt ingevolge het Koninklijk besluit van 11 Februari 1918 No. 31, op grond waarvan de uit te zenden ambtenaar de in verband met zijne uitzending voor den burgerlijken dienst in Suriname aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, wegens overtocht naar de kolonie, zoomede alle andere aan hem in verband met zijne uitzending middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas zal moeten terugstorten, wanneer de Gouverneur van Suriname heeft vastgesteld dat hij om andere dan gewichtige onvoorziene omstandigheden (zooals het ontstaan buiten eigen toedoen van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken) niet binnen den hem aangewezen termijn naar de kolonie is vertrokken, dan wel de reis daarheen heeft afgebroken of wel zijne werkzaamheden niet of niet naar behooren heeft aanvaard, dan wel binnen drie jaar na zijne aankomst in de kolonie uit den kolonialen dienst ontslagen wordt.

(Nederlandsche Staatscourant van
14 December 1918, No. 292).

Radiotelegrafisten 2de klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch Indië worden gevraagd veertien raditotelegrafisten 2de klasse, die niet ouder mogen zijn dan 30 jaar.

Voor uitzending komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die in het bezit zijn van een getuigschrift der 1ste klasse, zooals wordt bedoeld in art. X van het reglement, behoorende bij de radioconventie van Londen van 1913.

Verder wordt geëischt voldoende kennis der Engelsche taal, om hierin een eenvoudig dienstgesprek te kunnen onderhouden.

Het aan de betrekking verbonden aanvangssalaris van *f* 100 's maands wordt verhoogd met *f* 30 voor het bezit van bovengenoemd getuigschrift en verder

1o. met *f* 5 's maands voor elk dienstjaar in Nederland of Nederlandsch-Indië doorgebracht als telegrafist bij de genie, bij een spoorwegdienst, bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië, bij de Rijkstelegrafie in Nederland of in den dienst eener particuliere maatschappij bij de radiotelegrafie;

2o. met *f* 5 's maands voor elk brevet tot zelfstandige bediening van de morse-, sounder- of recorder-toestellen.

Indien de toe te kennen bezoldiging nog geen *f* 150 bedraagt, wordt die bezoldiging tot dit bedrag verhoogd.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Januari 1919 bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot d 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de datum van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden). Voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands of hooger worden uitgezonden bedraagt genoemde vergoeding *f* 1000 (een duizend gulden);

c. voor gehuwden, uitkeering van éene maand ambtsbezoldiging(als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van *f* 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging van *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands of hooger, genieten eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. staan de radiotelegrafisten gelijk met de overige burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen, en wel is ééns of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen bij huwelijk een maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze; bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een bedrag afhankelijk van de leeftijden der echtgenooten.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn verplicht de deswege aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van landswege voldane gelden wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, zoomede alle andere aan hen in verband met hunne terbeschikkingstelling van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst op Java worden ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant
van 16 December 1918 no. 293).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.